

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

- Το έργο της ανάπλασης του κέντρου της Αθήνας δεν αποτελεί ιδιωτική πρωτοβουλία ούτε καινούργια ιδέα. Η πρώτη ολοκληρωμένη πρόταση για πεζοδρόμηση της οδού Πανεπιστημίου και για εγκατάσταση σε αυτή μιας γραμμής τραμ διατυπώθηκε το 1983 από το Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, με υπουργό τον Αντώνη Τρίτση, και ήταν μέρος του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας που τότε ετοιμαζόταν. Με τη θεσμοθέτηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου το 1985 (Νόμος 1515, ΦΕΚ Α 18, 18-2-1985) η οδός Πανεπιστημίου περιελήφθη στο «κύριο δίκτυο ροής πεζών» και ήταν μία από τις «ποιοτικές παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας» που αποφασίστηκαν. Δηλαδή, η Πανεπιστημίου είναι κατά τον νόμο από το 1985 «πεζόδρομος», με τη δυνατότητα διέλευσης από αυτή της δημόσιας συγκοινωνίας. Το έργο επανήλθε στο προσκήνιο το 2010 από το ίδιο υπουργείο (ΥΠΕΚΑ), στο πλαίσιο του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου, αλλά ο σχεδιασμός του προσαρμόστηκε και επεκτάθηκε σημαντικά για να ανταποκριθεί, όπως είναι λογικό, στις νέες συνθήκες του κέντρου της Αθήνας.
- Η παρέμβαση για την ανασυγκρότηση του κέντρου της Αθήνας με άξονα την Πανεπιστημίου αποτέλεσε αντικείμενο σύνθετης διεπιστημονικής έρευνας με πρωτοβουλία του ΥΠΕΚΑ και του ΟΡΣΑ, στο πλαίσιο της εκπόνησης του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας, με αφητηρία την άνοιξη του 2010. Το πρωταρχικό μέλημα ήταν η εφικτότητα του εγχειρήματος από κυκλοφοριακή άποψη. Για το σκοπό αυτό το ΥΠΕΚΑ ανέθεσε στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών (Τομέας Μεταφορών και Συγκοινωνιακής Υποδομής) του ΕΜΠ, ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Διερεύνηση της Δυνατότητας Αποκλειστικής Χρήσης της Λεωφόρου Πανεπιστημίου από Δημόσιες Συγκοινωνίες», το οποίο, αφού εξέτασε εναλλακτικά σενάρια και μελέτησε τα προκύπτοντα κυκλοφοριακά θέματα, πρότεινε τις συνθήκες υπό τις οποίες η πρόταση θα ήταν εφικτή και υλοποιήσιμη. Σε συνέχεια και, δεδομένων των ευρύτερων προβλημάτων του κέντρου πόλης, το ΥΠΕΚΑ ανέθεσε στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ έρευνα με τίτλο «Μεταλλασσόμενοι χαρακτήρες και πολιτικές στα κέντρα πόλης Αθήνας και Πειραιά». Η πρόταση για ανασυγκρότηση του κέντρου με άξονα την Πανεπιστημίου που προέκυψε από την έρευνα αυτή, εξετάστηκε διεξοδικά από όλους τους σχετικούς φορείς του δημοσίου (ΟΡΣΑ, ΔΜΕΟ, ΟΑΣΑ, Αττικό Μετρό, Τραμ, ΕΑΧΑ, κλπ), ως προς την κυκλοφοριακή, πολεοδομική, κοινωνική και οικονομική θεώρηση και κρίθηκε συνολικά ως θετική. Η πρόταση παρουσιάστηκε δημόσια σε εκδηλώσεις και συζητήθηκε εκτενώς πριν αποφασιστεί από τα τρία συναρμόδια υπουργεία (ΥΠΕΚΑ, ΥΠΑΝΥΠ, ΥΠΟΜΕΔΙ) η υλοποίηση του Έργου και η προώθηση του προς περαιτέρω μελέτη. Στην συνέχεια, μετά από επίσημη πρόσκληση του ΥΠΕΚΑ και της τότε Υπουργού Τίνας Μπιρμπίλη και μετά από έκδοση ΚΥΑ, το Ίδρυμα Ωνάση ανέλαβε την χρηματοδότηση, οργάνωση και δωρεά των αρχιτεκτονικών και τεχνικών μελετών του Έργου καθώς και την οργάνωση του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για την ανάδειξη των μελετητών της Ανάπλασης.

- Το Ίδρυμα Ωνάση, ανταποκρινόμενο στην πρόσκληση του Κράτους, ανέλαβε την οργάνωση και την χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού από τον οποίο προέκυψε η νικήτρια αρχιτεκτονική πρόταση, όπως και την χρηματοδότηση του συνόλου των απαραίτητων μελετών για την υλοποίηση του έργου βάσει Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) που υπεγράφη στις 11/5/2012 από τους Υπουργούς ΠΕΚΑ και ΠΟΜΕΔΙ. Το σύνολο του κόστους που ανέλαβε το Ίδρυμα για την εκπόνηση της αρχιτεκτονικής μελέτης (συμπεριλαμβανομένου και του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού), την εκπόνηση των αναγκαίων τεχνικών μελετών τραμ και την επιστημονική πλαισίωση των μελετητών με Πανεπιστημιακούς καθηγητές και επιστημονικούς συμβούλους ανέρχεται σε 7.000.000 Ευρώ. Συγκεκριμένα, το Ίδρυμα ανέλαβε την χρηματοδότηση και παρακολούθηση των τοπογραφικών μελετών, των αρχιτεκτονικών μελετών, της μελέτης επέκτασης της γραμμής του Τραμ, την μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την βιοκλιματική μελέτη που εκπονεί το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ συνδράμει οικονομικά την Αττικό Μετρό Α.Ε. η οποία ανέλαβε το project management του έργου, στην εκπόνηση της κυκλοφοριακής μελέτης σε συνεργασία με δημόσιους φορείς (ΔΜΕΟ, ΟΑΣΑ).
- Σχετικά με τα κυκλοφοριακά και συγκοινωνιακά προβλήματα που θεωρείται ότι ίσως δημιουργηθούν, οι κυκλοφοριακές και συγκοινωνιακές μελέτες που έχουν γίνει και ήδη συμπληρώνονται και επικαιροποιούνται, πείθουν για το αντίθετο. Το έργο έχει μελετηθεί πλήρως από ειδικούς συγκοινωνιολόγους και έχει εξεταστεί και εγκριθεί από υπηρεσιακούς φορείς (Αττικό Μετρό, ΟΑΣΑ, ΔΜΕΟ) ώστε να προβλεφθεί και υλοποιηθεί μια ορθολογική και επιστημονική διαχείριση της εκτροπής της κυκλοφορίας και της αναδιάρθρωσης των συγκοινωνιών, που να πλαισιώνουν λειτουργικά την ανάπλαση.
- **Για πρώτη φορά, έργο κοινής αποδοχής.** Είναι η πρώτη φορά που στη χώρα μας υπάρχει σαφής, δημόσια διακομματική συναίνεση για την υλοποίηση έργου τέτοιου βεληνεκού. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τρεις διαδοχικές κυβερνήσεις, ο Δήμαρχος Αθηναίων και ο Περιφερειάρχης Αττικής υποστηρίζουν ενεργά το έργο. Η συναίνεση αυτή συμπληρώνεται ουσιαστικά, με την διενέργεια δημόσιου διαλόγου με όλους τους επαγγελματικούς φορείς που εμπλέκονται ουσιαστικά στο έργο (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Εμπορικός Σύλλογος Αθηνών, Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος, Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών κ.α.) με τους πολίτες μέσω του ιστότοπου του «Rethink Athens» και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Το έως σήμερα αποτέλεσμα του διαλόγου καταδεικνύει προφανώς την απήχηση και αποδοχή του έργου.
- 80.000 επισκέπτες στην έκθεση του Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού, 16.300 «φίλοι» και 2.870.000 επισκέπτες στο Facebook και τα άλλα κοινωνικά δίκτυα έχουν εκφράσει το ενδιαφέρον τους και την υποστήριξη τους στο έργο.

- **Σε καιρό οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, το έργο της ανάπλασης του Κέντρου προσφέρει εργασία σε Έλληνες πολίτες.** Συγκεκριμένα, για την εκπόνηση του συνόλου των απαραίτητων για την υλοποίηση του έργου μελετών, πάνω από 60 μελετητές και 7 επιστημονικοί σύμβουλοι προσφέρουν τις υπηρεσίες και την τεχνογνωσία τους. Επομένως, στο έργο εμπλέκονται ήδη, πέραν από τους Ολλανδούς αρχιτέκτονες, και πολλοί Έλληνες μελετητές, πέραν της περαιτέρω απασχόλησης επιστημονικού και εργατικού δυναμικού κατά το στάδιο υλοποίησής του και της κατά το δυνατόν εκτενέστερης χρήσης τοπικών υλικών .
- **Η ανάπλαση του Κέντρου σαφώς δεν αποτελεί έργο βιτρίνας.** Με την ολοκλήρωση του έργου, ο σχεδιασμός του οποίου περιλαμβάνει την κατάληξη του TRAM στα Άνω Πατήσια (ήδη εκπονούνται οι προμελέτες για την επέκτασή του έως εκεί από την Πλατεία Αιγύπτου), δεκάδες χιλιάδες κάτοικοι και πολύ περισσότεροι επισκέπτες του κέντρου θα απολαύσουν τα οφέλη που θα προκύψουν από τις σημαντικές αλλαγές που θα επέλθουν, τόσο στο εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας όσο και σε άλλα σημεία της πόλης που γειτονεύουν με την περιοχή παρέμβασης όπως είναι τα Εξάρχεια, η Νεάπολη, το Μοναστηράκι, τα Πατήσια και το σύνολο των περιοχών γύρω από την Ομόνοια (οδοί Πατησίων, Αχαρνών, Βικτώρια, Πλατεία Μάρνης, Αγίου Μελετίου, Κυψέλη, Προμπονάς κλπ). Ανάλογες παρεμβάσεις σε άλλες πόλεις του εξωτερικού έχουν αποδείξει πως οι αναπλάσεις έχουν πάντοτε θετικό αντίκτυπο στην εμπορική, κοινωνική και πολιτιστική δράση της περιοχής, ανεβάζοντας την αξία της και δημιουργώντας περαιτέρω συνθήκες εξέλιξής της από κάθε άποψη. Εκτιμάται ότι πάνω από 1 εκατομμύριο κάτοικοι της Αθήνας επηρεάζονται θετικά.
- **Το έργο της ανασυγκρότησης του κέντρου της Αθήνας με άξονα την Πανεπιστημίου δεν είναι αποσπασματική παρέμβαση.** Αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου της Πολιτείας (και όχι του Ιδρύματος Ωνάση) για την ενίσχυση του μητροπολιτικού κέντρου στο οποίο περιλαμβάνονται και άλλες αστικές παρεμβάσεις με στόχο την αναχαίτιση της οικιστικής, εμπορικής και οικονομικής διάχυσης στην περιφέρεια αλλά και την δημιουργία ενός συμπαγούς οικονομικού και διοικητικού κέντρου της πρωτεύουσας και συνεπώς της χώρας, που εκτείνονται από το κέντρο της Αθήνας ως το Φαληρικό μέτωπο και τον Πειραιά. Η παρέμβαση της Πανεπιστημίου, που συνδέει τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και τη Συγγρού με την Πατησίων και την πλατεία της Ομόνοιας, αποβλέπει στην ταυτόχρονη ενίσχυση του ιστορικού και του εμπορικού κέντρου, ενώ συμμετέχει σε μια ευρύτερη δικτύωση αστικών διαδρομών στο κέντρο της πόλης, που θα επεκταθούν από την περίμετρο της Ομόνοιας, στην οδό Πειραιώς και την Ακαδημία Πλάτωνος.
- Το έργο θα αποτελέσει πόλο έλξης και προορισμό τόσο επισκεπτών (Ελλήνων και ξένων) όσο και επαγγελματιών δεδομένου ότι ήδη το ΙΩ σε συνεργασία με τον Δήμο θα μελετήσει την ανάπλαση δυο τουλάχιστον εγκαταλελειμμένων κτιρίων για την μετατροπή τους σε κέντρα υποστήριξης νέων επιχειρηματιών.

- Τα στοιχεία της ανάπλασης στην περιοχή παρέμβασης είναι κατ' εξοχήν οικολογικά. Οι βιοκλιματικές μελέτες που πραγματοποιούνται καταδεικνύουν την μεγάλη ανάγκη για παρέμβαση στο μικροκλίμα της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας μέσα από ειδικές φυτεύσεις που θα προσφέρουν σκιά και προστασία και θα προκαλέσουν πτώση της θερμοκρασίας τους θερμότερους μήνες του χρόνου, όπως και την εφικτότητα του εγχειρήματος, μέσα από ένα σύστημα διαχείρισης των υδάτινων στοιχείων που θα τοποθετηθούν. Η πρωτοποριακή αντιμετώπιση του βρόχινου νερού για πότισμα και η ανάπτυξη υδάτινων λεπτών επιφανειών στις πλατείες θα συμβάλουν στη συνδυασμένη περιβαλλοντική και αισθητική ανάδειξη του κέντρου της πόλης, ενώ το σύστημα υπόγειων ταμιευτήρων νερού όπου θα συλλέγεται για σταδιακή χρήση το βρόχινο νερό, παρέχει ουσιαστική προστασία από πλημμύρες, εξασφαλίζει επαρκή υγρασία εδάφους για τη διατήρηση της βλάστησης, αλλά και γενικότερη οικονομία στη χρήση των πολύτιμων υδατικών πόρων.
- Ένταξη έργου στο ΕΣΠΑ-Εμβληματικό έργο (flagship project) μητροπολιτικής παρέμβασης. Το έργο κατασκευής ανέρχεται σε 92 εκ. Ευρώ. Έχει ήδη ανακοινωθεί από τα συναρμόδια υπουργεία ΠΕΚΑ και ΠΑΝΥΠ, την Περιφέρεια Αττικής και τον Δήμο Αθηναίων ότι εντάσσεται σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα ΕΣΠΑ. Επομένως το 95% του προϋπολογισμού του Έργου καλύπτεται από κοινοτικά (και όχι εθνικά) κονδύλια. Το έργο της πολεοδομικής ανασυγκρότησης του κέντρου της Αθήνας έχει χαρακτηριστεί ως εμβληματικό έργο (flagship project) μητροπολιτικής παρέμβασης που καθιστά την πόλη ανταγωνιστική στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές μητροπόλεις και παραμένει ένα από τα λίγα «δυνατά χαρτιά» της χώρας μας για σημαντικά έργα αναζωογόνησης και ανάπτυξης τη στιγμή που πολλά έργα απεντάσσονται λόγω μη ωρίμανσης των μελετών κατασκευής τους. Επομένως, η μη υλοποίηση του Έργου δεν οδηγεί σε διάθεση των πόρων αυτών σε άλλα έργα αλλά σε επιστροφή της χρηματοδότησης λόγω μη απορρόφησης των κονδυλίων.
- Το έργο θα βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των μετακινήσεων των πολιτών. Σε αντίθεση με την έως σήμερα - επίμονη - παρανόηση, η Πανεπιστημίου δεν θα πεζοδρομηθεί δεδομένου ότι δι' αυτής θα διέρχεται το τραμ ενώ θα είναι μερικώς προσπελάσιμη από ταξί και τουριστικά λεωφορεία. Εξ άλλου, το κέντρο της πόλης δεν θα είναι απροσπέλαστο. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί κυκλοφοριακές και συγκοινωνιολογικές μελέτες για την ορθολογική και επιστημονική διαχείριση της εκτροπής της κυκλοφορίας και της αναδιάρθρωσης των συγκοινωνιών ώστε να πλαισιώσουν λειτουργικά την ανάπλαση, περιορίζοντας - όχι όμως αποκλείοντας - την διαμπερή κινητικότητα των ΙΧ αυτοκινήτων και ενισχύοντας την χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς όπως το Τραμ, το Τρόλεϊ, το μετρό και τις αστικές συγκοινωνίες αλλά και δίνοντας, με την δημιουργία ποδηλατοδρόμου, την εναλλακτική του πανευρωπαϊκώς αποδεκτού πλέον ποδηλάτου ως μέσο μεταφοράς, επιτυγχάνεται σημαντική μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων και σημαντικός επαναπροσδιορισμός των χρήσεων του κέντρου της πόλης. Φυσικά, προβλέπεται λωρίδα για την παρόδια εξυπηρέτηση των ταξί, των τουριστικών λεωφορείων και των αυτοκινήτων ειδικής λειτουργίας, ενώ τρόλεϊ, λεωφορεία και ΙΧ θα

μπορούν να διασχίζουν εγκάρσια την οδό Πανεπιστημίου σε δύο σημεία της. Ειδική πρόβλεψη έχει επίσης γίνει για τις ανάγκες διανομών, την τροφοδοσία των καταστημάτων και για τους υπάρχοντες χώρους στάθμευσης. Η Αττικό Μετρό Α.Ε. που έχει αναλάβει την εκπόνηση της κυκλοφοριακής και συγκοινωνιολογικής μελέτης σε συνεργασία με τον ΟΑΣΑ, τη ΔΜΕΟ και άλλους δημόσιους φορείς, έχει φυσικά λάβει υπόψη όλες τις παραμέτρους για την καλύτερη εξυπηρέτηση του επιβατικού κοινού αλλά και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή.

- Παρά τις αμφιβολίες περί της χρηστικότητας του προβλεπόμενου **ποδηλατοδρόμου** στην περιοχή παρέμβασης, η έως σήμερα εμπειρία από ανάλογες παρεμβάσεις στο εξωτερικό καταδεικνύει την χρησιμότητα αυτής της προοπτικής. Το θέμα έχει μελετηθεί στο πλαίσιο της επιστημονικής μελέτης του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην οποία βασίσθηκαν ο διαγωνισμός και το σύνολο του έργου. Οι πολίτες που θα υιοθετήσουν την χρήση του ποδηλάτου ως βασικό μέσο μεταφοράς τους, θα έχουν την δυνατότητα να κινούνται τόσο στις ειδικές λωρίδες της περιοχής παρέμβασης όσο και σε εκείνες που προβλέπονται μελλοντικά από παράλληλες περιφερειακές παρεμβάσεις στις Λεωφόρους Αμαλίας, Όλγας και Συγγρού, όπως και στην οδό Πειραιώς.
- **Με ποιο τρόπο θα αντιμετωπισθούν οι δύσκολες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες του κέντρου της Αθήνας.** Οι προτάσεις για την λειτουργική και ιδεολογική ανάδειξη της μητροπολιτικής κεντρικότητας, που διαμορφώθηκαν μέσα από τις έρευνες που ανέθεσε το ΥΠΕΚΑ στο ΕΜΠ, αποβλέπουν στη διατήρηση και εντατικοποίηση των ζωντανών εμπορικών και οικονομικών χρήσεων του κέντρου πόλης σε συνδυασμό με νέες αλλά ποσοτικά ελεγχόμενες χρήσεις, κυρίως παιδείας, πολιτισμού και αναψυχής, που θα εντείνουν το χαρακτήρα της μητροπολιτικής κεντρικότητας, καθώς και στην ενθάρρυνση κατοικίας για διάφορες κοινωνικές ομάδες, η οποία θα προσθέσει διαχρονική λειτουργία στο εσωτερικό και την περιφέρεια του παλιού τριγώνου, και θα φωτίσει τις σκοτεινές και ανεπιθύμητες πτυχές του. Η εντατικοποίηση αυτή θα αποδυναμώσει οριστικά τις ανεπιθύμητες συνθήκες που επικρατούν τα τελευταία χρόνια στο κέντρο της πόλης. Για την επιτυχία του στόχου αυτού, **εκπονείται επίσης ένα ευέλικτο οικονομικό-πολεοδομικό πρόγραμμα** μέσω του οποίου θα γίνουν στρατηγικές θεσμικές ρυθμίσεις και θα ληφθούν μέτρα για την υλοποίηση επενδύσεων για την αποκατάσταση και την αναβάθμιση εγκαταλειμμένων ή υποβαθμισμένων κτηρίων. Ειδικότερα, αντικείμενο του Προγράμματος αποτελεί η πρόταση συγκεκριμένων μέτρων και θεσμικών ρυθμίσεων για την αναβάθμιση του οικιστικού αποθέματος στο κέντρο της Αθήνας, με τη διευθέτηση καίριων θεμάτων που αφορούν το θεσμικό πλαίσιο της αποκατάστασης των ιδιωτικών, αλλά και δημόσιων ακινήτων και η προώθηση της συνεργασίας του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα, ιδιαίτερα μέσω της υλοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων και της επίτευξης μοχλεύσεων. Η αναβάθμιση και η προσαρμογή του κτηριακού αποθέματος στις σύγχρονες απαιτήσεις, πρόκειται να συνδράμει σημαντικά στην αστική και εμπορική αναζωογόνηση του κέντρου της Αθήνας.